

Ania

Er

WSOY

Anja Erämaja

IMURI

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Kiitos tuesta Suomen Kulttuurirahasto,
Taiteen edistämiskeskus ja WSOY:n kirjallisuussäätiö

© ANJA ERÄMAJA JA WSOY 2019
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
ISBN 978-951-0-43067-5
PAINETTU EU:SSA

*Olen jopa kehittänyt niin sanotun hintateorian,
jonka mukaan jonkin asian hinta on se, että asia
ei ole toisin. Sen hinta, että tekee jotain, on se,
että ei tee muuta. Sen hinta, että olen nyt Aulangolla,
on se etten ole muualla. Sen hinta, että olen
metsäroisto, on se että en ole jotakin muuta.*

KALEVI SEILONEN: METSÄROISTO

- Oliko ne viimeiset sanat?
- Kato, hengitys muuttuu.
- Tulee pintaa kohti.
- Äiti?
- Huhuu, äitirakas, kuuletko?
- Ei nyt varmaan kannata huudella,
äiti, onks kaikki hyvin?
- Miten niin ei kannata, miten niin
kaikki hyvin, ja missä Veli viipyy,
soita sille.
- Haloo, missä sä viivyt?
- Ei taida äiti olla enää tässä maailmassa.
- Kuulitko, se ei ehkä enää oo
täs maailmas, sen hengitys hiipuu,
se niinku nousee, on solisluiden kohdalla.
- Eikö se oikeesti sano enää mitään?
- Se ei sano enää mitään, hengitys
on enää suussa.
- Älä koko ajan raportoi.
- Mun pitää lopettaa, moi.
- Meistä tais tulla orpoja nyt.
- Ollaan kolmissin, tai siis kaksin.
Veli ei ehdi, eksy kentällä.

- Se mitään eksyny.
- Ei värähdystäkään äidin kasvoilla,
nytkö se sitten lähti, henki?
- Lähtee kun lähtee. Äiti?
- Äiti on nyt, nyt se sit on, virallisesti,
voi luoja, mitä kello on?
- Kuustoista yli.
- Kai se on hyvä ettei ihmisen tartte
ite päättää, hetkeään valita.
- Valitseminen olikin äidille vaikeeta.
- Miten niin?
- Et sinäkään kaikkea tiedä.
- Mitä sä oikein vihjailet, nyt et pilaa
tätäkin kaunista hetkee.
- Tätäkin, miten niin kin, oon sentään paikalla,
ja mitä kaunista siinä on kun ihminen kuolee?
- Hiljaa! Henki lähti just äidistä ja on jossain
täällä, äiti on irronnu ruumiista,
kattelee meitä varmaan katonrajasta.
- No mitä sä sitä tyhjää kuorta siinä vielä silität?
- Tunnen miten äiti jäähtyy.
- Äiti jäähtyy, hirvee lause.
- Äidissä tapahtuu asioita, ihminen järjestyy
uudella tapaa.
- Joo, ymmärrän, ei tartte luennoida.
- Miksi sä oot noin vihanen?
Annetaan äidille kaunis hetki, hei hei äiti.
- Hei hei äiti? Et viittis taantua.

- Kai sitä nyt saa edes kuoleman hetkellä
herkistyä, olla avoin.
- Äiti ei siihen ainakaan kyenny.
- Miten niin?
- No siten niin.
- No mitä?
- No sitä, just sitä: no niin no,
mitkä viimeiset sanat ne nyt on?
Sanoin, että rakastan sua äiti,
ja mitä hän: no niin no.
Ei niin voi sanoa, tai siis näköjään voi,
mut ei se kovin avoimelta kuulosta,
pikemminkin latteelta, no niin no,
tää oli tässä ja moi.
- Eihän äiti osannu käyttää semmosia
isoja, hienoja sanoja niinku rakkaus,
tykkääminen oli sille ihan riittävän rajua,
ei sitä voi puhetapaansa muuttaa
kuolinvuoteella, viime metreillä.
- Joo mutta tykkääminen on eri asia.
Ja mitä sä sitä vieläkin silität.
- Tää rauhoittaa, silittäminen,
ihmisten pitäis silittää enemmän,
selittää vähemmän.
- Itehän sä selität koko ajan.
- Pientä puhetta.
- Että pienellä liekillä vaan.
- Pieni on kaunista, ja totta.

- Pieni on pientä.
- Äiti jäähtyy.
- Mä soitan että äiti
jäähtyy nyt.

I

Lasi

ON NAISELLA nimikin, Kristiina. Se vaan, että nainen ei ole sinut nimensä kanssa, anonyymisti vetää mustat salihousut jalkaan, valkoisen alustopin ylle. Vaatteet kiristävät kauttaaltaan, tulee piukea olo, tuntee reunansa, raajansa, tekee mieli tehdä pari kyykkyä, miksei myös lankuttaa, hypätä hyppynarulla sata hyppyä, hengästyä heti aamusta. Kissa naukuu ikkunan alla, selvä, avataan, nainenkin nuuhkaisee aamunraikasta ilmaa, mittari näyttää miinus kahta, kello puoli kahdeksaa, päivän lehteä ei ehdi lukea, se pinoutuu muiden lehtien kanssa keittiön lattialle, ei mitään häiritseviä marrasjoulukuun juttuja tähän, onnettomuuksia, katastrofeja, mitään hulluja miehiä, ruumiita, ruumiit on eilisiä, niitä ei voi elvyttää.

Tämä aamu tulee liki, rakentaa tulevaa. Nainen riisuu jumppavetimet, käy suihkussa, pikapikasuihku, ei mitään puolentunnin kylpyläkokemusta, spaata tähän tiistaikeski-iihko-aamuun, hana kylmälle, pinta-verenkierto elpyy, mistä onkin kaiken tämän oppinut, kuivaharjaus, se on myös hyvä idea, mutta unohtui.

Hymy ei unohdu, nainen hymyilee peilikuvalleen, ei tarvitse liioitella, ihan pieni riittää, sellainen jossa on suunta, oikea suunta, uuhun viittaava, kasvuyritykseen.

Kylpyhuoneen oveen koputetaan, jaaha, nuoriso on herännyt, ei muuta kuin muret pöytään ja munat pannulle. Pyyhe ympärillään nainen napsauttelee laitteisiin virtaa, käy kohti jääkaappia, maitoa, voita, juustoa, ottaa munapaketin. Kops, kuori hajoaa pannun reunaan, ja slashh, valkuainen leviää kuin kaikheus, keltuainen jää keskelle hyllymään.

Kristiina, nimi kirskuu hampaissa, Kristiina, siinä on solmu heti alussa, pato, josta pääsee vähän virtaa suhinan saattelmana, vähän kristinuskoa, ristilläroik-kumista, noitaroviot, kilvoittelu, uskonpuhdistus, likaisuus, synty, kirkkoisät, kirkkopyhät, kirkonpenkit, hankala istua, virsikirjat, hankala veisata, liian korkea sävellaji. Ja niin kuin se ei riittäisi: tiina, piu-kean joustava perustyttö. Nainen tässä tajuaa vähäpu-keisuutensa aamuhämäräisen ikkunan edessä, kyykis-tyy, nykäisee eilisen vaatekasasta valkoiset rintaliivit. Rintaliivit tekevät olosta pätevän, liivit antavat ryhtiä elämään, työelämässä ei pärjää ilman rintaliivejä. Liivien hakasten sulkeminen julistaa: työminä paikalla. Rintaliivien pukemisen jälkeen ei ole paluuta, ei tyy-nyihin nojaavaa takakenoa tai nuokkumista, ajatus-ten karkailua. Panta rintakehän ympärillä komentaa ryhdikkääseen yrittäjyyteen.

Rintaliivien päälle nainen pukee hihattoman vaaleansinisen paidan, sen päälle tummemman sinisen pitkähihaisen, jalkaan salihousut, toistamiseen. Hiukset hän sutaisee hiushampaalla niskasta päälle: tänään tapahtuu läpimurto, tänään tapahtuu isoja asioita, tänään on elämäni paras päivä. Sellainen raju toteamus hieman hermostuttaa mutta myös friskaa kuin avantouinti. Ah avantouinti, ah laskeutuminen portaita, kauhu, perääntymisen mahdollisuus, päätös joka pitää, ensimmäinen jalka kastuu, toinen jalka kastuu, kaksi kauhusta kankeaa jalkaa, hirvittää, vielä pari askelta alemmas, sitten heittäytyminen veteen, kiljahdus, järkytys, sokki, siellä sitä ollaan, neliasteisessa vedessä, haukotaan henkeä, ah voittajaa, ripeät liikkeet, pieni kierros, vain muutama veto, mutta kuitenkin: uskallettu on, todistettu on, käyty rajan takana, otettu riski, ylitetty mukavuusalue, kestetty talvisodanhengessä. Ah ylösnousu, höyry, höyryävä ihminen, onko aidompaa, rehellisempää. Hampaat kalisevat.

Hampaat, nainen muistaa hampaat, ne on pesemättä, hampaat pitää pestä, huono hammashygienia ennustaa syrjäytymistä, altistaa tulehduksille, lyhentää elämää kuudella vuodella. Se vaan että naisella on väärä ote. Väärä ote, sanoi suuhygienisti, kun nainen näytti miten pitää harjasta kiinni, väärä ote, hygienisti toisti ja opetti uuden, kevyen pinsettiotteen. Vetäytyneet ikenet eivät palaudu. Hana on auki, vesi juoksee viemäriin. Ennen vanhaan osattiin säästää, siemailtiin

vettä muovimukista ja purskuteltiin. Pienenä naisella oli pieni punainen muki ja paljon vaahtoa suussa kun naapurin poika tuli kylään, iltapäiväharjaus kesken. Vaahtoavin suin hän tervehti ja lausui: puhtaat hampaat raikas suu, Dents, mikäs muu.

Nyt ei parane eksyä lapsuuteen, 7.52, nyt pitää keskittyä harjan ja hampaan kohtaamiseen oikeassa 45 asteen kulmassa, elämässä pitää alituisen aloittaa perusasioista, ei saa luovuttaa. Katuja lakaistaan, asfalttia porataan, kauhakuormaaja siirtää maata. Nainen läiskäisee kättä reiteen, nipistää vielä käsi-vartta. Lapsille ei saa jaella luunappeja, se on laissa kielletty, mutta kukaan ei kiellä niitä itselleen jakamasta, noin. Varsinkaan, jos löytää itsensä toistamiseen peilin edestä saman aamun aikana.

Lapset, niin, lapset, niitä on, ne pitäisi saada nyt alta pois, liikkeelle, hushus. Hopihopi. Baibai. Kuu-luu rapinaa ja lorinaa, kahinaa ja rouskutusta, asioita tapahtuu, kello käy, salihousut joustavat, nainen huomaa istuvansa, syyttää työvalon, lampussa lukee Päivänsäde, tytär rullaa kissankarvoja vaatteistaan, on siinä pisteessä, hyvä, vetää kenkää jalkaan. Poika, nuorimmainen, pakkaa reppua omatoimisesti, mahtavaa. Lähtevät samalla ovenavauksella. Turvallista matkaa. Koulumatkat ovat alle kilometrin, mutta koskaan ei voi tietää.

Toista poikaa ei näy. Näkyy puolet kissasta ikkunalaudalla, näkyy työpöytä, paperipinoja, kahvikuppi,

nuupahtanut viirivehka ikkunalaudalla. Voi vehkaa, nainen hakee kastelukannun, kiinanruusu, ei sekään hyvältä näytä, lehdet roikkuvat. Nainen kastelee kukat ja tuntee miten ikkunalasi on viileä, kylmä, kova, itsepäisesti lasia.

Haarukka

HAVAHTUMINEN, RYNTÄYS pojan huoneeseen: varttia vaille! Nyt tuli kiire, voi mitä nuo piuhat tekee taas sängyssä, sotkeennut vielä, joku yö kuulokkeet kietoutuu kaulan ympäri, heräät siihen, ettet saa henkeä, tai et herää ollenkaan, hirveä ajatus, hei, liikettä nyt, kello käy ja maailma ei laiskoja elätä, jos jotain niin sen haluan sun elämästä muistavan, maailma ei laiskoja.

On muutakin tekemistä kuin herättely. On työelämä. Nainen käy kertomassa senkin pojalle, ja että koulu on lasten työtä. Naisen jalkapohjat kihelmöivät, miten ne kihelmöivätkään, myös korvat soivat, sen kuulee, jos ympärillä on hiljaista. Ei ole, pihalta kuuluu piipaata, naapurin lapset, kaupunki on käynnissä, päällä, viittä vaille, do you understand? Nainen nykäisee peiton päältä: nouse, nyt nouset!

Mutta ei, ei se nouse, ei se poika vaan nouse, se ei sängystä nouse, vaikka kello tulee ja kello menee, tempo kiihtyy, ääni kovenee. Ei nouse, eikä teiniä niin vaan nosteta. Nainen ei jaksa ponnistaa, satun-

nainen kotilankutus ei riitä, kuntosalikortti olisi hyvä, mutta ei riitä, salilla pitäisi myös käydä, eikä käymienkään riitä, pitäisi nostaa kunnan painoja, rautaa, ei unohtua istuskelemaan mukaviin reidenlähentäjiin ja loitontajiin vaan treenata myös ylävartaloa, muistaa takaolkapäät ja yläselkä, tehdä liikkeet loppuun asti, jalkakyykyt riittävän syvään ja taakse pyllistäen, vaihtaa treeniohjelmaa kolmen neljän kuukauden välein, ottaa mukaan uusia liikkeitä, tehdä vanhoja suuremmalla vastuksella.

Kaksikymmentä yli. Viisari on armoton piiskuri, piiskaviisari näyttää alaviistoon, alhoon, syrjään, mitä tuleman pitää, jos nyt ei taistele. Jos nyt ei paukuttele, kolistele, puhku. Nainen taistelee ja turhautuu, tempoilee huoneesta toiseen, mitä tämä haarukka tekee kirjoituspyödyllä, otanpas, vienpäs, heitänpäs tiskialtaaseen, tökinpäs matkalla vähän sohvatyynyä, noin, noin, noin. Ja mikä on tämä muovipussi lattialla, sehän viikataan, sehän taitellaan, katsokaas miten minä taittelen, miten terävät kulmat, miten pieneen tilaan se menee, miten pussilaatikko tempaistaan auki ja pussi viskataan sinne, luukku kiinni ja noin on pusit pois silmistä ja mielestä ja miksi sinä olet vielä täällä, pois, ja miksei tämä kaikki mene niin kuin käsikirjoitettu on, niin kuin lukujärjestyksessä lukee.

Poika pitää silmät kiinni ja peitosta, piuhoista kiinni, sängystä kiinni. Vielä viisi, kuusi, kymmenen minuuttia, sitten nousee, menee suihkuun, laulaa,

laulelee suihkussa, yrittäisi edes esittää sairasta, mutta ei, se laulaa ja suihkuttelee, on kymmenen, kaksikymmentä, puoli tuntia suihkussa. Kympin aamu? Ei todellakaan mikään kympin aamu. Nainen koputtaa oveen, haloo, on hänenkin päästävä kähertämään, suoristamaan, väntämään. Poika tulee ja kylpyhuone höyryää, siellä ei voi kuin tuulettaa. Nainen keittää rauhoittavan puuron. Maito loppu. Vetää takin päälle ja lähtee. Jonkun on lähdeävä. Työmatka.

Tsap tsap ääntelehtii lintu oksistossa. Luonto ei ole kuollut. Pinkkiin toppatakkiin pukeutunut aikuinen retuuttaa lasta varhaiskasvatukseen. Miksi niitä pitää retuuttaa, miksei ne tajua omaa parastaan. Sitten kun on tietoa ja tajua, sitten voi miettiä mitä seuraavaksi. Parkkihallin ovesta pyrähtää tummiin pukeutunut naisnelikko, pisin pistää tupakaksi. Nainen tunnustelee taskujaan, ei ole askia hänen housuissaan. Purkkaa on. Suojatiellä vastaan kävelee tukeva mies, kaksi laastaria naamalla, kummallakin poskella. Työntää kaksosrattaita, puhuu kännykkään. Jotain raha-asioita, vakuutuksista ehkä, raaskiiko ottaa. Ota.

Nainen poikkeaa kaupassa, ostaa maidon ja jaffakeksejä, vilkaisee ilmoitustaulua, kaivataanko palveluksia, alihankkijaa, mitä kaivataan? Osallistujia ryhmään, päihde-, läheis- ja muille riippuvaisille ja heidän läheisilleen. Läheisten läheisille? Nyt ei parane ihmetellä, nyt pitää rauhoittua ja hapettua, avata kaupan ovi ja vetää ilmaa keuhkoihin, noin, raikasta

ilmaa. Raikasta ja raikasta, kiertoilmaa se on kaikki, ei mitään uutta auringon alla, ties kenen keuhkoissa jo käynyttä, voi olla jonkun viisaankin.

Tästä on hyvä jatkaa valistustyötä. Nainen kiipeää optimistisena omaan kerrokseensa. Kaikenlainen eloperäinen on läsnä tässäkin aamussa. Bakteerit viihtyvät likaisilla pinnoilla. Äiti, sukat nopee. Tulevaisuudessa kiinnostus kaupunkiympäristön pintojen puhtauteen kasvaa. Äiti, mä en tykkää koulusta. Luminometri mittaa valoa, jota eloperäinen tuottaa, kaiteet ja kahvat loistavat vaikka silmä ei sitä näe. Huijaa ittees, sano että tykkäät, siitä on enemmän hyötyä.

Poika lähtee, myöhässä mutta kumminkin. Tennistossut jalassa, alipukeutuneena, mutta kummin-kin. Nainen vahtaa ikkunasta miten lähti, maltoiko katsoa sivuille, eteensä, menikö oikeaan suuntaan, koululle päin.

Ilmastointiteippi

TÄÄLLÄ ON vielä joku, täällä on vielä mies, mies täällä on, se ei ole lähtenyt minnekään, mies on piilossa peittojen alla, piilomies, se on täällä, nukkunut kaiken melskeen keskellä. Nainen hipsii ja hakee sängyn vierestä tietokoneen, siirtää kotitoimiston keittiöön. Suonissa virtaa yrittäjäveri. Nainen avaa koneen, pyyhkäisee ripsen näppikseltä, noin.

Kone tietää voiko lehtikaalia pakastaa, voiko inki-vääriä syödä liikaa, voiko tapetin päälle maalata, voiko työnantaja pakottaa eläkkeelle, voiko yrittäjä saada toimeentulotukea, voiko yksinäisyyteen kuolla, voiko yskään kuolla, voiko yksin adoptoida, voiko yksiössä asua kaksi, voiko yhteiskunnasta erota. Ihmisen pitää tietää, ettei se luule, ettei usko ja toivo turhia, nainen tietää: nyt jos koskaan tarvitaan vertaisarvioitua, luotettavaa tietoa, tarvitaan välittäjää, yleisöystävällistäjää, tieteen popularisoijaa, häntä.

Nainen on sekä johtaja että alainen, kiipeää puun latvuksiin ja katsoo missä ja mihin mennään: ollaan työelämän viidakossa. Jotain häiritsevää jaloissa. Nai-

Tilanne päällä.
Imuri tuijottaa.
Nainen yrittää.

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-43067-5